

Anna Pawlak
Beata Skwarek
Justyna Stadniczeńko

W TROSCE O ROZWÓJ I BEZPIECZEŃSTWO DZIECKA – aspekty społeczno-prawne

WYDAWNICTWO
Uniwersytetu VIZJA

W trosce o rozwój i bezpieczeństwo dziecka – aspekty społeczno-prawne

**pod redakcją:
Anny Pawlak
Beaty Skwarek
Justyny Stadniczeńko**

**WYDAWNICTWO
Uniwersytetu VIZJA**

Warszawa 2025

Publikacja sfinansowana w ramach projektu wydanie monografii
„W trosce o rozwój i bezpieczeństwo dziecka – aspekty społeczno-prawne”

Partnerzy finansowi:
Fundacja Totalizator Sportowy
Koleje Dolnośląskie S.A.

Recenzentka:
dr hab. Joanna Banach-Gutierrez, prof. UWM

Copyright © 2025 by Uniwersytet VIZJA
Copyright © 2025 by Collegium Witelona Uczelnia Państwowa

Korekta:
Krystyna Gajaszek, Waldemar Gajaszek

Projekt okładki:
Zbigniew Gol

Skład i łamanie:
Waldemar Gajaszek
Stowarzyszenie
„Wspólnota Akademicka”
ul. Sejmowa 5 A, 59-220 Legnica
tel. 76 723 21 20, tel./fax 76 723 29 04
www.wa.legnica.edu.pl

ISBN 978-83-66552-82-1

Wydanie pierwsze

Wszystkie prawa zastrzeżone. Żadna część tej publikacji nie może być powielana ani rozpowszechniana za pomocą urządzeń elektronicznych, mechanicznych, kopiujących, nagrywających i innych bez uprzedniego wyrażenia zgody przez wydawcę.

Wydawnictwo Uniwersytetu VIZJA
Wydawnictwo AEH
ul. Okopowa 59
01-043 Warszawa

Spis treści

Przedmowa	7
-----------------	---

CZĘŚĆ I

JERZY ONISZCZUK	
Platoński prymat wiedzy i jej pitagorejskie podstawy	13
STANISŁAW LESZEK STADNICZEŃKO, JUSTYNA STADNICZEŃKO	
Samorząd terytorialny i organizacje pozarządowe w służbie rodziny i dziecka	41
PIOTR ZAMELSKI	
Pedagogika prawa instrumentem kształtowania postaw wobec prawa i etyki	63
AGNIESZKA ROMANKO	
Obowiązek wychowania w ujęciu bł. Stefana Wyszyńskiego	71
DAWID STADNICZEŃKO	
Dzieci migrujące i uchodźcze a stosowanie detencji i alternatywnych środków	77

CZĘŚĆ II

KS. MIROSLAW SITARZ	
Prawa dziecka w prawie kanonicznym	93
JACEK SOBCZAK, KSENIA KAKAREKO	
Orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w sprawach o uprowadzenie dziecka za granicę	101
ELŻBIETA LORENC	
Działalność sądów rodzinnych wobec zagrożenia dobra dziecka	123
LIUDMYLA VALIUKH	
Особливості реалізації державної політики України щодо захисту прав дітей	137
NATALIA POBIRCHENKO, ELŻBIETA STĘPIEŃ	
Kwestia ochrony praw i interesów dzieci podczas wojny w Ukrainie	147

НАДІЯ СКОТНА, ГАЛИНА ЛЯЛЮК	
Соціально-психологічні та правові аспекти захисту дітей від насильства в кіберпросторі	157
PAWEŁ KACZOR	
Wybrane zagadnienia praw dziecka w postępowaniu karnym. Sytuacja dziecka osoby pozbawionej wolności	171
MAGDALENA ZAGRODNIK-SOWIŃSKA	
Małoletnia ofiara przemocy seksualnej. Psychologiczna, społeczna i prawna ochrona dziecka w trakcie oraz po ujawnieniu przemocy seksualnej	189
RAFAŁ SITARZ	
Ochrona praw dziecka w pracy kuratora rodzinnego	199
PAWEŁ JAROS	
Przemoc rówieśnicza – uświadamianie jako metoda zapobiegania. Aspekty praktyczne	215

CZĘŚĆ III

OKSANA HUDOVSEK, SOFIYA HUDOVSEK	
Повномасштабне вторгнення РФ в Україну – дитячий і батьківський досвід	227
HALYNA NEVYNNA	
Соціальний захист дітей учасників бойових дій в умовах війни: український досвід	235
OLENA PAVLUSENKO	
Соціальна реінтеграція та реабілітація українських дітей з особливими потребами, в умовах військової агресії Росії проти України	243
OKSANA ZELENА, OLENA KOVLENKO	
Соціальні очікування студентської молоді в умовах війни: емпіричний аналіз	257
BEATA SKWAREK, DOROTA DOMIŃSKA-WERBEL	
Problem samotności i style radzenia sobie ze stresem w kontekście doświadczanych sytuacji życiowych wśród wojennych uchodźców na przykładzie badań w Legnicy	269
IRYNA MIRCHUK, NATALIA ZELENА	
Вплив російсько-української війни на освітній процес в оцінці студентів	297
OKSANA PETRENKO, LYUDMYLA BALIKA	
Специфіка виховної роботи на педагогічному факультеті Рівненського державного гуманітарного університету в умовах війни	311

CZĘŚĆ IV

KATERYNA POPOVA

Нормативно-правова база полікультурного компоненту шкільної історичної освіти в Україні 323

INNA PETRENKO

Особливості формування безпечного простору класної кімнати початкової школи України: ретроспективний аналіз 341

KATERYNA KOVAL

Забезпечення та захист прав вихованців дитячого будинку сімейного типу: проблеми і перспективи реалізації 353

VALENTYNA STETS, NATALIJA PODOLYAK, IRYNA REPETSKA

Getting students ready to work with children with special healthcare needs 365

JANINA MAZUR

Współpraca samorządu Powiatu Legnickiego z TPD i innymi organizacjami społecznymi w zakresie praw dziecka i pomocy dzieciom oraz rodzinie 377

KAZIMIERZ PLEŚNIAK

Towarzystwo Przyjaciół Dzieci w służbie dzieciom 383

ELŻBIETA PALEJ

Społeczny rzecznik praw dziecka Towarzystwa Przyjaciół Dzieci w rozwiązywaniu problemów i działania na rzecz ochrony praw dziecka i rodziny 389

JÓZEF BOGDASZEWSKI

Społeczność rodziców dzieci niepełnosprawnych w Towarzystwie Przyjaciół Dzieci wobec problemów dziecka i rodziny 405

CZĘŚĆ V

PIOTR JAROSZ

Działanie i kreatywność jako słowa-klucze organizacji pozarządowych (w wymiarze osobowym) 421

SARA KACPRZAK

Kształtowanie postaw patriotycznych wśród uczniów wybranych klas Zespołu Szkół Ekonomiczno-Technicznych im. Kombatantów Ziemi Lwóweckiej w Rakowicach Wielkich w perspektywie bezpieczeństwa państwa 427

MAGDALENA MICHALSKA

Wpływ kursów Krav Maga na poczucie bezpieczeństwa 437

IRYNA YEMIASHEVA

Badanie procesu rozwoju świadomości obronnej społeczeństwa ukraińskiego
przed i po roku 2014 455

OLENA KIZYUK

Педагогічні умови підготовки майбутніх учителів іноземної мови до соціалізації
учнів 469

IHOR ZUBRYCKI, VICTORIA GALIN, IRYNA REPECKA

Захист прав дітей в умовах воєнного стану: досвід України 481

Noty o autorach 499

Особливості реалізації державної політики України щодо захисту прав дітей

АНОТАЦІЯ

Проаналізовано діяльність суб'єктів державної політики у сфері захисту прав дітей (Уповноваженого Президента України з прав дитини, органів і служб у справах дітей та спеціальних установ для дітей, Національної поліції, Центрів медико-соціальної реабілітації дітей, Координаційної ради з питань захисту та безпеки дітей). Висвітлено можливості та перспективи участі громадськості у реалізації державної політики у сфері захисту прав дітей.

З'ясовано, що система органів і служб у справах дітей має розгалужену структуру, кожен елемент якої володіє конкретними компетенціями для забезпечення прав дитини.

Ключові слова: державна політика, захист прав дітей, уповноважений Президента України з прав дитини.

Вступ

Захист прав дітей є надзвичайно важливою складовою державної політики в Україні. Сприяння нормальному фізичному та психічному розвитку, а, також боротьба з порушенням прав дітей є пріоритетними напрямками реалізації цієї політики. Прийняття нових законів та внесення змін до існуючих свідчать про наміри уряду поліпшити ситуацію щодо захисту прав дітей.

Дослідження, обговорення та реалізація державної політики з питань захисту прав дітей залишається актуальною темою для науковців, громадських організацій, законодавчих органів влади в Україні.

Питання правового захисту дітей, формування відповідної політики держави постійно перебувають у полі зору вітчизняних науковців: В. Довженко, З. Кияниці, Ю. Павленко, Л. Волинець, Н.Комарова, Ю. Парамонова та інші.

В умовах російсько-української війни надзвичайно важливо забезпечити захист прав, свобод і законних інтересів дітей. Військовий конфлікт призвів до розширення меж виконання цього завдання, оскільки значна частина українських дітей виїхала або за кордон, або в інший регіон України. У зв'язку зі зростанням числа переміщених осіб та мігрантською кризою, держава повинна активно здійснювати заходи для забезпечення захисту дітей в умовах війни. Це включає в себе забезпечення доступу до освіти, медичної допомоги, психологічної підтримки та інших необхідних соціальних послуг для дітей, які втратили стабільні умови проживання через конфлікт. Звісно, ці моменти мають визначальний вплив на реалізацію державної політики України

щодо захисту прав дітей. За даними ЮНІСЕФ, від початку війни, більше двох мільйонів дітей покинули Україну й понад три мільйони – отримали статус внутрішньо переміщених осіб.

Основна частина

Права дітей закріплені в численних міжнародних стандартах, які затверджені впродовж останніх десятиліть. У Загальній декларації прав людини зазначено, що «права людини визначаються як правила, які забезпечують захист гідності та свободи кожної окремої людини»¹. Це стосується і прав дітей. На сьогоднішній день права дитини вважаються необхідною складовою сучасного суспільства. Дотримання цих прав засвідчує свідоме ставлення до майбутнього покоління.

Базовим актом національного права, який передбачає зміст більшості прав дитини, є Закон України «Про охорону дитинства». Переважна більшість його положень закріплюють основоположні права дитини і мають соціальну складову. У порівнянні з іншими категоріями фізичних осіб, правовий статус дитини передбачає значно ширший перелік прав, що вказує на легітимізацію особливого положення дитини в суспільстві і визнання всіма ланками державного управління в якості особливого об'єкта державного адміністрування².

Є ряд суб'єктів державної політики у сфері захисту прав дітей. Коротко зупинимося на особливостях їх діяльності.

З метою забезпечення належних умов для реалізації особистих, економічних, соціальних та культурних прав дітей в Україні, з 2011 року запроваджено посаду Уповноваженого Президента України з прав дитини³.

Так, частинами 4 та 5 Положення про Уповноваженого Президента України з прав дитини встановлено, що його основними завданнями є: 1) постійний моніторинг додержання в Україні конституційних прав дитини, виконання Україною міжнародних зобов'язань у цій сфері та внесення в установленому порядку Президентів України пропозицій; 2) внесення Президентів України пропозицій щодо підготовки проєктів законів, актів Президента України з питань прав та законних інтересів дитини; 3) здійснення заходів, спрямованих на захист і відновлення порушених прав та законних інтересів дитини, інформування громадськості про такі заходи та їх результати; 4) підготовка заходів за участю Президента України, у тому числі міжнародного характеру, з питань, що стосуються дітей; 5) здійснення заходів щодо налагодження взаємодії органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань захисту прав та законних інтересів дитини⁴.

¹ Конвенція про права дитини: прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї 20.11.1989. Організація Об'єднаних Націй: офіційний веб-сайт. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text.

² Т.В., Кондратюк *Захист прав дитини, як важливий напрям державно-управлінської сімейної політики*. Київ, 2013, с. 85.

³ Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини: Указ Президента України від 11 серп. 2011 р., № 811/2011, „Офіційний вісник України” 2011, № 63, Ст. 2494.

⁴ Ibidem.

Отже, законодавчо визначені завдання Уповноваженого Президента України з прав дитини свідчать про те, що ця інституція не діє абсолютно самостійно. Її функціонування залежить від постійної взаємодії з Президентом України, який виступає гарантом дотримання прав і свобод людини.

Крім цього, у зазначеному Положенні визначено, що Уповноважений Президента України з прав дитини відповідно до покладених на нього завдань має право:

1) аналізувати та узагальнювати практику застосування законодавства з питань забезпечення та захисту прав і законних інтересів дитини, брати у встановленому порядку участь в опрацюванні проєктів законів, актів Президента України з цих питань;

2) аналізувати становище дітей в Україні, дотримання їх конституційних прав, вносити центральним та місцевим органам виконавчої влади, іншим державним органам, органам місцевого самоврядування пропозиції щодо формування та реалізації державної політики у сфері захисту прав і законних інтересів дитини;

3) відвідувати в установленому порядку спеціальні установи для дітей, заклади соціального захисту дітей та інші заклади, в яких перебувають діти, опитувати осіб, які там перебувають, та отримувати інформацію про умови їх утримання;

4) звертатися до державних органів щодо сприяння вирішенню питань у сфері прав дитини;

5) звертатися до державних органів, у тому числі правоохоронних;

6) вивчати в установленому порядку стан роботи із соціально-правового захисту дітей у закладах для дітей-сиріт, спеціальних установах для дітей і закладах соціального захисту дітей, стан виховної роботи з дітьми у навчальних закладах;

7) сприяти впровадженню громадського контролю за додержанням прав та законних інтересів дітей в дитячих закладах, закладах соціального захисту дітей;

8) взаємодіяти з організаціями, у тому числі міжнародними, з питань захисту прав та законних інтересів дитини;

9) надавати громадянам, зокрема дітям, консультації про права дитини, способи їх реалізації та захисту;

10) звертатися до місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування з пропозиціями щодо поліпшення умов проживання, виховання та захисту дітей, оптимізації мережі закладів для дітей;

11) сприяти реалізації громадських програм і проєктів соціального спрямування з метою забезпечення захисту прав, свобод і законних інтересів дітей⁵.

При визначенні компетенції державних органів влади у сфері забезпечення прав дитини неможливо обійти увагою суди. Суди розглядають ряд справ, пов'язаних із неповнолітніми, зокрема вони вирішують питання щодо кримінальних правопорушень, вчинених неповнолітніми; встановлення адміністративної відповідальності батьків (усиновителів) або опікунів (піклувальників) за невиконання ними своїх обов'язків з виховання та навчання дітей; обмеження батьків у дієздатності, відібрання дітей та позбавлення батьківських прав; виселення осіб, позбавлених батьківських прав, у випадку, якщо їхнє спільне проживання з дітьми, щодо яких вони позбавлені батьківських прав, неможливе; відновлення батьківських прав та вирішення спорів

⁵ Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини: Указ Президента України від 11 серп. 2011 р. № 811/2011. Офіційний вісник України. 2011. № 63. Ст. 2494.

між батьками щодо місця проживання дітей; а також розгляд інших питань, пов'язаних з особистими, житловими та майновими правами неповнолітніх.

Наступними органами державної влади, які наділені компетенцією у сфері забезпечення прав дитини, є органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей, які діють на підставі Конституції України, Конвенції ООН про права дитини, Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей»⁶.

В Україні система органів та служб у галузі справ дітей і спеціальних установ для дітей має досить розгалужену структуру. Кожний структурний елемент цієї системи виконує конкретні функції та має свою компетенцію з метою забезпечення прав та благополуччя дітей.

Створення в Україні Національної поліції та наділення її відповідною компетенцією у сфері забезпечення прав дитини відіграє важливу роль, адже діяльність цих органів спрямована на те, щоб зменшувати рівень зростання потенційних майбутніх злочинців, притягувати до відповідальності дітей за скоєння правопорушення, чим виховувати у неповнолітніх правомірну поведінку, у деякій мірі правову культуру та «дружити з законом»⁷.

Центри медико-соціальної реабілітації дітей формуються у рамках державної системи охорони здоров'я за визначенням відповідного центрального органу виконавчої влади у справах сім'ї, дітей та молоді, а також центрального органу виконавчої влади, відповідального за формування державної політики у сфері охорони здоров'я. Ці центри призначені для надання допомоги дітям, які вживають алкоголь чи наркотики, а також для тих дітей, які з медичних причин не можуть відвідувати школи соціальної реабілітації та професійні училища соціальної реабілітації.

Мельник Л.А. зазначає, що загальноосвітні школи та професійні училища соціальної реабілітації є спеціальними навчально-виховними закладами для дітей, які потребують особливих умов виховання, та підпорядковуються центральному органу виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері освіти і науки. Притулки для дітей є закладами соціального захисту, що створені для тимчасового перебування дітей віком від 3 до 18 років. Дані притулки підпорядковуються відповідній службі у справах дітей. Основними завданнями притулків для дітей є соціальний захист дітей, які опинились у складних життєвих обставинах, залишили сім'ї, навчальні заклади; створення належних житлово-побутових умов для забезпечення нормальної життєдіяльності дітей, надання їм можливості навчатися, працювати та змістовно проводити дозвілля⁸.

Законом України «Про охорону дитинства» встановлено, що органи місцевого самоврядування забезпечують: проведення державної політики у сфері охорони дитинства, розроблення і здійснення галузевих та регіональних програм поліпшення становища дітей, підтримки сімей з дітьми, вирішення інших питань у цій сфері; розвиток мережі навчальних закладів, закладів охорони здоров'я, соціального захисту,

⁶ Л. А., Мельник *Суб'єкти державної політики у сфері захисту прав дітей*. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. №1. http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/34.pdf.

⁷ Закон України «Про охорону дитинства», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>.

⁸ А. В., Авдєєва, *Експлікація напрямків удосконалення державної політики щодо захисту прав дітей в умовах децентралізації влади в Україні*, URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2022/4/3.pdf>.

а також позашкільних навчальних закладів, діяльність яких спрямована на організацію дозвілля, відпочинку і оздоровлення дітей, зміцнення їх матеріально-технічної бази; вирішення питань щодо забезпечення прав дітей⁹.

В Україні впроваджується реформа децентралізації влади для зміни централізованої моделі управління державою, побудови ефективної системи територіальної організації та стимулювання посиленого функціонування місцевого самоврядування. Дослідниця Авдєєва А.В., зазначає, що «створення функціонуючого місцевого самоврядування повинне стати основою для надання високоякісних та доступних соціальних послуг усім категоріям населення, зокрема і дітям, стати працюючим механізмом захисту та реалізації їх прав»¹⁰. Так, на сьогодні на органи місцевого самоврядування покладено функції організації надання адміністративних послуг у сфері захисту прав дітей.

Пов'язана з процесом децентралізації загальнодержавна реформа в Україні призводить до трансформації нормативно-правової бази щодо захисту прав дітей. Зокрема, згідно зі статтею 4 Закону України «Про органи влади та служби у справах дітей та спеціальні установи у справах дітей», введені наступні зміни у децентралізації влади у сфері захисту прав дитини: утворення служб у справах дітей виконавчих органів сільських, селищних рад об'єднаних територіальних громад; встановлення штатної чисельності працівників районних, міських, районних у містах служб у справах дітей¹¹.

Необхідно також врахувати активну роль громадськості у втіленні державної політики в сфері захисту прав дітей. Залучення громадян до процесу виконання такої політики сприяє кращому врахуванню інтересів дітей, підвищує якість та легітимність управлінських рішень, запобігає можливому зловживанню владою, а також сприяє встановленню конструктивного співробітництва між владою та громадянами.

Рівень політичної культури суспільства впливає на активність громадян у суспільно-політичному житті. На жаль, на сьогоднішній день, політична культура українського суспільства не завжди відповідає стандартам активістської культури, що характерна для демократії участі. На думку Лабенської Л.Л., «пасивність громадян у суспільно-політичному житті зумовлена впливом ряду чинників, таких як: низькі політична ефективність та інтерес населення до політики, недостатня політична компетентність, низький рівень довіри громадян як один до одного, так і до громадських та державних інститутів, переважна орієнтація масової свідомості на матеріалістичні цінності, а також невисока значущість для більшості населення політико-громадянських цінностей»¹².

Таким чином, участь представників громадськості в сфері державної політики з захисту прав дітей може бути охарактеризована переважно як потенційна, з урахуванням впливу зазначених факторів, що обмежують активність участі.

На інформаційній платформі «Діти війни»¹³ станом на червень 2023 р. за даними Офісу Генерального прокурора – 485 дитини загинули; 1005 дітей поранені, за даними

⁹ Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>.

¹⁰ О., Юшкевич, *Особливості діяльності Координаційної ради з питань захисту та безпеки дітей*. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/osoblivosti-diialnosti-koordinacii-noyi-radi-z-pitan-zaxistu-ta-bezpeki-ditei>.

¹¹ Про Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей: Указ Президента України від 08.08.2022 № 568/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/568/2022#Text>

¹² Ibidem.

¹³ В Україні відкрили Центр захисту прав дитини – Зеленський, Укрінформ, URL: <https://>

Національної поліції України – 387 дитини зниклі, за даними Національної поліції України – 13 244 дітей знайдено, за даними Національного інформаційного бюро – 19 505 дитини депортовано, за даними Національного інформаційного бюро – 371 дитину вдалося повернути. На жаль, точна кількість постраждалих дітей постійно оновлюється через тимчасову окупацію частини території України та активні бойові дії¹⁴.

У серпні 2022 р., Указом Президента України було утворено консультативно-дорадчий орган при Президентові України – Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей.

Серед основних завдань Координаційної ради відповідно до Положення про Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей слід виділити системний аналіз ситуації, визначення напрямів та пріоритетів щодо захисту прав та безпеки дітей, насамперед в умовах воєнного стану, напрацювання пропозицій щодо заходів з попередження вчинення злочинів проти дітей, недопущення примусової депортації юних громадян України за межі держави¹⁵.

Радниця та уповноважена Президента України з прав дитини та дитячої реабілітації, Дар'я Герасимчук, акцентувала на результативній співпраці Координаційної ради з Офісом спеціального представника Генерального секретаря Організації Об'єднаних Націй з питань дітей та збройних конфліктів.

У травні 2023 р. Координаційною радою був представлений план дій «Bring Kids Back UA». Головна мета якого – повернення українських дітей, які були незаконно вивезені Росією з окупованих територій України.

План дій «Bring Kids Back UA» включає такі напрямки:

- Повернення депортованих українських дітей: організація процесу повернення українських дітей, які були депортовані, на батьківщину.
- Розвиток сімейних форм виховання: сприяння створенню та розвитку сімей для виховання дітей.
- Реінтеграція дітей: організація соціалізації та освітніх ініціатив для дітей, які повернулися з Росії.
- Порятунк і захист дітей України: заходи для захисту та порятунку дітей в Україні.
- Фіксація злочинів та притягнення рф до відповідальності: дії щодо документування злочинів та привертання Росії до юридичної відповідальності.
- Міжпарламентська взаємодія: співпраця між парламентами для реалізації заходів плану.
- Комунікація й публічні заходи: взаємодія та комунікація з громадськістю для підтримки та інформування.
- Розвиток інфраструктури сімейного виховання: покращення умов та можливостей для сімейного виховання¹⁶.

Відкрито також Центр захисту прав дитини в місті Києві – міжвідомчий центр для дітей, котрі стали жертвами злочинів чи були їхніми свідками, де відповідні фахівці

www.ukrinform.ua/rubric-society/3716375-v-ukraini-vidkrili-centr-zahistu-prav-ditini-zelenskij.html.

¹⁴ О. Юшкевич, *Особливості діяльності Координаційної ради з питань захисту та безпеки дітей*, URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/osoblivosti-diialnosti-koordinacii-noyi-radi-z-pitan-zahistu-ta-bezpeki-ditei>.

¹⁵ Про Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей: Указ Президента України від 08.08.2022 № 568/2022, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/568/2022#Text>.

¹⁶ Ibidem.

можуть отримати інформацію від дітей та їхніх родин, провести медичне обстеження, зокрема з криміналістичною метою, і надати необхідну терапевтичну допомогу. Фахівці Центру захисту прав дитини працюють за моделлю «Барнахус» (Barnahus)¹⁷.

Таким чином, діти є найбільш незахищеною категорією населення, яка вимагає забезпечення її охорони та захисту прав, свобод і законних інтересів. Захист дітей залежить від категорії, а саме: 1) діти-біженці, діти-шукачі притулку, діти без супроводу дорослих, внутрішньо переміщені діти, діти-мігранти; 2) діти, які стали об'єктами торгівлі дітьми, контрабанди та викрадення; 3) діти, які були об'єктами сексуальної експлуатації та сексуального насильства; 4) діти, які стали об'єктами економічної експлуатації; 5) діти, які живуть або працюють на вулиці; 6) діти, які вступили у конфлікт із законом. Зокрема, з 2022 року важливим аспектом є питання захисту та допомоги внутрішньо переміщеним дітям-українцям.

Проте для повноцінного забезпечення захисту прав дітей необхідно розвивати діяльність служб на місцях. З цією метою варто створити спеціалізовані служби з захисту прав дітей в усіх областях України. Ці служби можуть бути підпорядковані, в тому числі, Міністерству оборони України, і включати в себе військовослужбовців, які б залучалися до захисту прав дітей в умовах воєнного стану.

Висновки

Розглянуто діяльність основних суб'єктів державної політики в сфері захисту прав дітей в Україні (Уповноваженого Президента України з прав дитини, судової системи, органів місцевого самоврядування, органів та служб у справах дітей, спеціальних установ для дітей, Національної поліції, Координаційної ради з питань захисту та безпеки дітей). Також в цей перелік входять загальноосвітні школи та професійні училища соціальної реабілітації, а також Центри медико-соціальної реабілітації дітей та інші відповідні установи. Уповноважений Президента України з прав дитини забезпечує здійснення Президентом України повноважень щодо гарантування конституційних прав дітей. На сучасному етапі визначення стратегії децентралізації влади призводить до того, що держава намагається делегувати органам місцевого самоврядування частину відповідальності за забезпечення прав дітей.

Реалізація державної політики України щодо захисту прав дітей має свої особливості, які визначаються не лише законодавчими актами, але й впровадженням змін у структуру та функціонування відповідних органів. Децентралізація влади у сфері захисту прав дітей спрямована на бажання покращити ефективність механізмів захисту та реагування на потреби дітей на різних рівнях адміністративно-територіального устрою.

Важливо враховувати різні категорії дітей, які перебувають у вразливих ситуаціях, такі як біженці, жертви торгівлі людьми, внутрішньо переміщені особи та інші. Також велика увага приділяється забезпеченню прав дітей в умовах воєнного конфлікту та внутрішньої міграції. Уповноважений Президента України з прав дитини виступає ключовим суб'єктом у реалізації цієї політики, взаємодіючи з іншими гілками влади, громад-

¹⁷ В Україні відкрили Центр захисту прав дитини – Зеленський, Укрінформ, URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3716375-v-ukraini-vidkrili-centr-zahistu-prav-ditini-zelenskij.html>.

ськістю та міжнародними партнерами. Робота цих органів є необхідною для забезпечення повноцінного розвитку та захисту прав дітей в українському суспільстві.

Бібліографія

Авдєєва А. В., *Експлікація напрямків удосконалення державної політики щодо захисту прав дітей в умовах децентралізації влади в Україні*, URL: <http://customs-admin.umsf.in.ua/archive/2022/4/3.pdf>, дата звернення: 27.11.2023 р.

В Україні відкрили Центр захисту прав дитини – Зеленський. Укрінформ, URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/3716375-v-ukraini-vidkrili-centr-zahistu-prav-ditini-zelenskij.html>, дата звернення: 28.11.2023 р.

Діти війни. Веб-сайт. URL: <https://childrenofwar.gov.ua/>, дата звернення: 27.11.2023 р.

Закон України «Про охорону дитинства», URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2402-14#Text>, дата звернення: 28.11.2023 р.

Конвенція про права дитини: прийнята резолюцією 44/25 Генеральної Асамблеї 20.11.1989, Організація Об'єднаних Націй: офіційний веб-сайт, URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_021#Text, дата звернення: 29.11.2023 р.

Кондратюк Т. В. *Захист прав дитини, як важливий напрям державно – управлінської сімейної політики*, Київ, 2013, с. 83–88, дата звернення: 28.11.2023 р.

Лабенська Л. Л., Савич В. О. *Права дитини: сучасний стан забезпечення та реалізації в Україні*, „Право і суспільство” 2018, № 1, с. 118–122.

Мельник Л. А. *Суб'єкти державної політики у сфері захисту прав дітей*, „Державне управління: удосконалення та розвиток” 2020, №1, http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/1_2020/34.pdf, дата звернення: 29.11.2023 р.

Навроцький О. О. *Окремі питання взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування у сфері забезпечення прав дитини*, „Юридичний науковий електронний журнал” 2017, № 5, с. 92–96

Офіційний веб-сайт Міністерства з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. URL: <https://minre.gov.ua/#:~:text=%D0%97%D0%BD%D0%B8%D1%85%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%20%D0%BF%D1%80%D0%B0%D1%86%D0%B5%D0%B7%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D0%BE%20%D0%B2%D1%96%D0%BA%D1%83,%D0%9F%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BB%D1%8F%D0%BD%D1%83%D1%82%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BC%D0%B0%D0%BF%D1%96>, дата звернення: 18.12.2023 р.

Питання Уповноваженого Президента України з прав дитини: Указ Президента України від 11 серп. 2011 р., № 811/2011, „Офіційний вісник України” 2011, № 63, Ст. 2494.

Про Координаційну раду з питань захисту та безпеки дітей: Указ Президента України від 08.08.2022 № 568/2022. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/568/2022#Text> (дата звернення: 20.12.2023 р.

Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/20/95-%D0%B2%D1%80#Text>, дата звернення: 20.12.2023 р.

Юшкевич О., *Особливості діяльності Координаційної ради з питань захисту та без-*

неку дітей, URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/osoblivosti-diialnosti-koordinacii-noyi-radi-z-pitan-zaxistu-ta-bezpeki-ditei>, дата звернення: 22.12.2023 р.

ABSTRACT

Specific Features of the State Children's Rights Protection Policy Implementation in Ukraine

The article analyses the activities of the state policy actors in the field of children's rights protection (the Commissioner of the President of Ukraine for Children's Rights and Child Rehabilitation, bodies and services for children and special institutions for children, the National Police, centres for medical and social rehabilitation of children, and the Coordination Council for Child Protection and Safety). The author highlights the opportunities and prospects for public participation in the implementation of the state policy in the field of child protection.

It is stated that the system of bodies and services for children has a branched structure, each element of which having specific competencies to ensure children's rights.

Keywords: state policy, protection of children's rights, the Commissioner of the President of Ukraine for Children's Rights.

STRESZCZENIE

Specyfika realizacji polityki państwa Ukrainy w zakresie ochrony praw dziecka

W artykule przeanalizowano działania podmiotów polityki państwowej w dziedzinie ochrony praw dziecka (Pełnomocnik Prezydenta Ukrainy ds. Praw Dziecka, organy i służby dla dzieci oraz specjalne instytucje dla dzieci, Policja Narodowa, Ośrodki Rehabilitacji Medycznej i Społecznej Dzieci oraz Rada Koordynacyjna ds. Ochrony i Bezpieczeństwa Dzieci). Autor podkreśla możliwości i perspektywy udziału społeczeństwa w realizacji polityki państwa w dziedzinie ochrony dzieci.

Stwierdzono, że system organów i usług dla dzieci ma rozgałęzioną strukturę, której każdy element ma określone kompetencje w celu zapewnienia praw dziecka.

Słowa kluczowe: polityka państwa, ochrona praw dziecka, komisarz prezydenta Ukrainy ds. praw dziecka.

**DOLNY
ŚLĄSK**

**Koleje
Dolnośląskie**

Redaktorzy opracowania:

Anna Pawlak

doktor prawa, radca prawny, sędzia Sądu Okręgowego w Opolu.

Beata Skwarek

doktor nauk humanistycznych z zakresu pedagogiki, pracownik Wydziału Nauk Społecznych i Humanistycznych Collegium Witelona Uczelnia Państwowa.

Justyna Stadniczeńko

doktor prawa, adiunkt, Instytut Nauk Prawnych, sędzia Sądu Okręgowego w Opolu.

COLLEGIUM
WITELONA
Uczelnia Państwowa

WYDAWNICTWO
Uniwersytetu VIZJA

www.wydawnictwo.aeh.edu.pl
wydawnictwo.vizja.pl

Publikacja stanowi rezultat współpracy wielu ośrodków akademickich, podmiotów edukacyjnych, organizacji społecznych i toczącej się dyskusji na arenie międzynarodowej na temat rozwoju oraz bezpieczeństwa dzieci we współczesnym świecie. Jest to wspólna inicjatywa Collegium Witelona Uczelnia Państwowa i Uniwersytetu VIZJA, przy współpracy z ukraińskim środowiskiem naukowym.

Publikacja „W trosce o rozwój i bezpieczeństwo dziecka – aspekty społeczno-prawne” jest zbiorem opracowań poświęconych złożonemu zagadnieniu społeczno-prawnym i problemom związanym z funkcjonowaniem dzieci w środowiskach społecznych, w szczególności rodzinnym oraz szkolnym.

 TOTALIZATOR SPORTOWY | FUNDACJA

ISBN: 978-83-66552-82-1